

RIKSADVOKATEN

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

Sendes også digitalt på www.regjeringen, evt. post@mfa.no

DERES REF.:
17/7497

VÅR REF.:
2017/01021-002 ABG/ggr
443

DATO:
29.09.2017

HØRING – FORSLAG OM RATIFIKASJON AV FN-KONVENSJON OM BESKYTTELSE MOT TVUNGEN FORSVINNING AV 20. DESEMBER 2006, OG ETABLERING AV ET EGET STRAFFEBUD MOT TVUNGEN FORSVINNING I STRAFFELOVEN

Det vises til departementets høringsbrev 29. juni d.å.

Riksadvokaten støtter forslaget om ratifikasjon av den aktuelle FN-konvensjon av 20. desember 2006 om tvungen forsvinning. En er videre enig i forslaget om at konvensjonen gjennomføres i norsk rett ved egne straffebud. Det må antas tvungne forsvinninger – som heldigvis er lite aktuelt i vårt land – kan straffes i medhold av generelle bestemmelser i straffeloven. Ratifikasjon av nevnte konvensjonen kan nok likevel – som det fremgår av høringsnotatet – bidra til å styrke det menneskerettslige vernet mot slike krenkelser. Særskilte straffebestemmelser har dessuten den fordel at man lettere kan dokumentere at Norge lojalt har gjennomført sine forpliktelser etter konvensjonen, med de fordeler dette har, jf. især den gode drøftelsen i Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) s. 29 flg.

Riksadvokaten har ikke sterke synspunkter på hvor bestemmelse(n)e eventuelt plasseres. Forslaget om å innta eventuelle nye straffebud (om henholdsvis tvungen og grov tvungen forsvinning) i straffeloven kapittel 19 "[o]m vern av offentlig myndighet og tilliten til den", i § 175 a og § 175 b, virker fornuftig.

Nevnte forslag er utformet etter mønster av gjeldende straffelov (2005) § 102 første ledd bokstav i. De foreslåtte bestemmelser vil skille seg fra nevnte paragraf, som rammer forbrytelser mot menneskeheten (i straffeloven kapittel 16), ved at det ikke kreves at eventuell overtredelse er "ledd i et utbredt eller systematisk angrep rettet mot en sivilbefolkning". Alternativet "politisk organisasjon" (til staten) omfattes ikke, og det stilles, som kjent, ikke krav om at fornærmede unndras fra lovens beskyttelse for et "lengre tidsrom". For øvrig skal en ha lagt seg så tett opp til konvensjonens definisjon som mulig. Departementet har i likhet med nevnte ledd i § 102 valgt å benytte uttrykket "bidrar til", det som i bestemmelsen er angitt som "tvungen forsvinning". Det må være uten betydning at ordet "ufrivillig" ikke inngår i definisjonen, slik tilfellet er i § 102 første ledd bokstav i.

Objektivt sett vil det være et krav at frihetsberøvelsen er ulovlig i den forstand at den frihetsberøvede unndras fra lovens beskyttelse. Det er også angitt at de frihetsberøvelser som rammes, vil måtte være er hemmelig(e) ved at staten, eller den aktuelle bidragsyter med dennes tillatelse, nekter å vedgå at frihetsberøvelse har funnet sted, eller fortier fornærmedes "skjebne" eller hvor vedkommende befinner seg.

I forslaget til ny bestemmelse § 175 a tredje ledd foreslås overordnedes ansvar særskilt regulert. Det er i den forbindelse vist til Ot. prp. nr. 8 (2007-2008) side 96, hvor departementet har gjengitt begrunnelsen i høringsnotat av 3. april 2007 om å foreslå en egen bestemmelse i straffeloven kapittel 16 om overordnedes ansvar for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Drøftelsen knytter seg til straffeloven § 15, men det er antatt at den gjelder langt på vei tilsvarende når en som i forslaget her har valgt å foreslå å kriminalisere bidrag til tvungen forsvinning. En har ikke innvendinger mot forslaget.

I § forslaget til ny § 175 b er det angitt hva som skal til for at den aktuelle frihetsberøvelsen skal anses som grov. En kan i det vesentlige slutte seg til denne delen av departementets lovforslag.

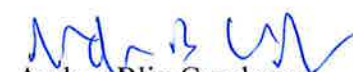
Forslaget til ny § 175 a og § 175 b i straffeloven (2005) innebærer at tvungen forsvinning vil straffes med fengsel inntil 15 år, og grov tvungen forsvinning med fengsel inntil 21 år. Riksadvokaten støtter dette. Foreldelsesfristen følger av straffeloven (2005) § 86 jf. §§ 87 og 88. Dersom konvensjonen ratifiseres, som foreslått av departementet, vil det – som påpekt i høringsnotatet – ikke være påkrevd med endringer i straffelovens jurisdiksjonsbestemmelser. Det følger av straffeloven § 6 at norsk straffelovgivning, utenfor virkeområdet etter samme lov §§ 4 og 5, får anvendelse for handlinger som Norge etter overenskomster med fremmede stater eller etter folkeretten for øvrig har rett eller plikt til å straffeforfølge.

Straffeprosessuelt har forslaget den konsekvens at tiltalespørsmålet etter § 175 a hører under statsadvokaten, og etter § 175 b under riksadvokaten, jf. straffeprosessloven § 65. På bakgrunn av den type straffbare forhold det her er tale om, foreslår riksadvokaten at påtalekompetansen legges til Riksadvokatembetet også for så vidt gjelder § 175 a, for eksempel ved en tilføyelse i straffeprosessloven § 65 første ledd nr. 3. En vil herfra vurdere å sentralisere etterforskingen av slike saker til Kripos og legge statsadvokatfunksjonen til Det nasjonale statsadvokatembetet for organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST).

En er enig i at det neppe vil være særlig ressurskrevende å etterforske og strafforfølge denne type handlinger i Norge. Dersom det skulle bli aktuelt å gjennomføre etterforsking av noe omfang i utlandet med sikte på iretteføring i Norge, vil dette stille seg annerledes.

En vil avslutningsvis – som en prinsipiell betraktning uten direkte betydning for det forslag som nå er på høring – gi uttrykk for at hensynet til en effektiv og tillitsvekkende iretteføring av denne type straffesaker underbygger forslagene om en mer uavhengig påtalemyndighet, jf. NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov s. 184 flg.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Anders Blix Gundersen
statsadvokat